

การรู้เท่าทันสื่อ เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

Media literacy for a quality in learning

ธนกร หงษ์วิหค และนารท ศรีละโพธิ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Thanakorn Hongvihock and Nart Srilapo

Department of Education, Faculty of Education. Kasetsart University, Thailand

บทคัดย่อ

บทความรู้ทันสื่อ เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เป็นการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ ข้อมูล สารสนเทศ ความรู้และสื่อ ตลอดจนการรู้เท่าทันสื่อ เนื่องจากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันมีความผันผวน ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่ซับซ้อน ความไม่แน่นอน ความคลุมเครือและความไม่ชัดเจนของสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้ง การจัด การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องมีความเข้าใจ และรู้เท่าทันสื่อ โดยทำความเข้าใจประเภทและ ลักษณะของสื่อในรูปแบบต่าง ๆ สมรรถนะที่สะท้อนถึง การรู้เท่าทันสื่อ การพิจารณาความน่าเชื่อถือของสื่อ และแนวทางการประเมินความเหมาะสมของการเลือก สื่อ ตลอดจนสามารถสืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและตัดสินใจเลือกข้อมูล สารสนเทศจาก แหล่งข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้เป็นสื่อ ตัวกลาง หรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติสู่ผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สื่อ รู้เท่าทันสื่อ การเรียนรู้

Abstract

This article presents the relationship between information, knowledge, and media as well as media literacy. Due to various factors, the current world situation is volatile and results in a complex, uncertain, vague, and unclear situation. Moreover, the Coronavirus Disease (COVID-19) situation affects lifestyle and also learning management. Teachers need to understand and be aware of media by understanding the types and the characteristics of media in various forms, knowing ability reflecting the media literacy, considering the credibility of the media, learning the guidelines to assess the suitability of media selection and also to search, analyze, synthesize, evaluate and decide on selecting information from various sources or learning sources to be used as media, means, or channels for transferring knowledge, skills and attitudes to learners. and causing effective learning management.

Keywords: Media, Media literacy, Learning

บทนำ

เมื่อโลกเปลี่ยนอย่างรวดเร็วจากการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมการเมืองและเศรษฐกิจ จนเกิดเป็นกระแสของโลกศตวรรษที่ 21 ในหลากหลายมิติ (Ra-Ngubtook, 2018; Sinlarat, 2020) สอดคล้องกับแนวคิด VUCA World ที่ประกอบด้วย V (Volatility) ความเปลี่ยนแปลง ความผันผวนที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ U (Uncertainty) ความไม่แน่นอนซึ่งเป็นภาวะที่ไม่สามารถคาดการณ์ ปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ C (Complexity) ความซับซ้อน เป็นภาวะที่มีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องจนไม่สามารถทำความเข้าใจถึงสาเหตุได้ และ A (Ambiguity) ความคลุมเครือ เป็นการขาดความชัดเจนของเหตุการณ์นั้น ๆ จนนำไปสู่ปัญหาในการทำ ความเข้าใจ ความเสี่ยงและโอกาสต่าง ๆ (Jaitip & Chienwattanasook, 2018) ประกอบกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและมาตรการความปกติใหม่ (New Normal) เป็นการอยู่ร่วมกันและก้าวสู่การพัฒนาไปพร้อมกับสถานการณ์ระบาด หรือ Next Normal ซึ่งมีลักษณะเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ นิสัย พฤติกรรมหรือรูปแบบการดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานขององค์กร และการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายมิติ ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุนิยม อินเทอร์เน็ตและการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน (Ra-Ngubtook, 2018; Sinlarat, 2020)

ทั้งนี้ การแพร่หลายของการสื่อสาร การเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านช่องทางด้านเทคโนโลยีในลักษณะต่าง ๆ อย่างไม่พรมแดน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศบนสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่เยาวชนจากภัยร้ายที่แฝงมากับสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่

เป็นผู้รับสารที่มีความเท่าทัน มีวิจารณญาณในการเปิดรับและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อ (Kangwanjit, 2016) เพราะในปัจจุบันพบว่า เด็กและเยาวชนไทยมีภาวะเสี่ยงจากการเปิดรับสื่ออย่างไม่ถูกต้อง ขาดความสามารถในการเข้าถึง การวิเคราะห์ การประเมินสารและนำไปใช้ในทางที่เกิดประโยชน์ ซึ่งแสดงถึงการขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Thabthan, 2014) โดยแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อและดิจิทัลของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยนั้นควรได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษา องค์กร สื่อมวลชนทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ องค์กร ภาคประชาชน เครือข่ายผู้ปกครอง ครู สมาคมในชุมชน และองค์กรระดับ ประเทศหรือระดับนานาชาติ (Karuchit, 2019)

ความสัมพันธ์ของข้อมูล สารสนเทศและความรู้

ข้อมูล (Data) คือ สัญลักษณ์ ชุดของอักขระ การอ่านสัญญาณ ซึ่งประกอบด้วยคำ ข้อความ ตัวเลข ไดอะแกรมและรูปภาพในลักษณะภาพนิ่งหรือวีดิทัศน์ (Liew, 2013) หรือเป็นข้อเท็จจริงของเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถูกต้องแม่นยำและครบถ้วน (Yepitak & Chuntuk, 2016) โดยไม่ได้ผ่านการประมวลจัดกระทำหรือแปลความหมาย (Ministry of Social Development and Human Security, 2015) สารสนเทศ (Information) เกิดจากกระบวนการรู้คิดของข้อมูล (Baskarada & Koronios, 2013) การจัดเก็บ จัดระบบหรือประมวลผลแล้ว (Ministry of Social Development and Human Security, 2015) ทำให้ข้อมูลหรือข้อความ มีความหมาย มีคุณค่า เป็นความจริงหรือข้อมูลป้อนเข้าสำหรับการตัดสินใจ การดำเนินการ ข้อมูลจากแหล่งที่มา โดยสารสนเทศมีจุดประสงค์เพื่อช่วยในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา ในขณะที่ความรู้ (Knowledge) คือ ความเชื่อของบุคคลที่สังคมตัดสินใจถูกต้อง (Baskarada & Koronios, 2013) การ

รับรู้ ความสามารถในการกระทำและความเข้าใจที่มีอยู่ภายในจิตใจหรือในสมองโดยมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาชีวิต รูปแบบของความรู้โดยทั่วไปจึงเป็นความเข้าใจที่เกิดจากการเชื่อมโยงพื้นฐานโครงสร้างความรู้ ความเข้าใจต่าง ๆ บนโลกของบุคคล และสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (Reznicek & Smutny, 2020) ทั้งนี้ ข้อมูล (Data) สารสนเทศ (Information) และ ความรู้ (Knowledge) ต่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามแนวคิดลำดับขั้นทางปัญญา DIKIW (Data, Information, Knowledge, Intelligence, Wisdom) โดยเริ่มจากการรับข้อมูลข่าวสารและนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ รวบรวมและประมวลผลข้อมูลเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลจนเกิดเป็นสารสนเทศเมื่อได้นำข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมได้ไปใช้ในการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดจนการรับสารสนเทศผ่านการถ่ายทอด คำสั่งสอน หรือประสบการณ์จากผู้อื่น โดยผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ สารสนเทศดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาความสามารถและนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนเกิดเป็นความเฉลียวฉลาด ซึ่งถือเป็นความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพของความรู้ และเมื่อมนุษย์มีความเฉลียวฉลาดในการคิดสร้างสรรค์ การกำหนดกรอบแนวคิดสิ่งใหม่ขึ้น การสร้างสรรค์เหล่านั้นล้วนก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ เมื่อนำความรู้มาจัดเรียงอย่างเป็นระบบ ความรู้จะถูกพัฒนาเป็นสารสนเทศและเมื่อนำสารสนเทศที่เกิดจากความรู้ต่าง ๆ มาจัดเก็บ ความรู้และสารสนเทศจะถูกพัฒนาเป็นข้อมูลใหม่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันเป็นวัฏจักรต่อไป (Liew, 2013)

การส่งเสริมความเข้าใจ ลักษณะและความสัมพันธ์ของข้อมูล สารสนเทศและความรู้ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีสติปัญญา มีความรอบรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ

การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ซึ่งสติปัญญาและความรอบรู้ที่ดีและมีคุณภาพ ล้วนเกิดจากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แล้วมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลเพื่อนำไปสู่สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจนเกิดเป็นความรู้ แต่ด้วยปัจจุบันการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดข้อมูลเพิ่มขึ้นจำนวนมากและความรู้ใหม่เกิดขึ้นได้ทุกวัน การเรียนรู้ต้องมีคุณภาพ จึงควรให้ความสำคัญกับทักษะและความสามารถในการค้นหา คัดกรองข้อมูล การจัดลำดับเรียบเรียงความสำคัญ การหาเหตุผลสนับสนุนและโต้แย้ง การสังเคราะห์ สร้างความหมายให้เกิดความเข้าใจ สร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศดังกล่าว (Khuntaveeporn, 2019) ดังนั้นในด้านการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมทักษะและความสามารถทั้งผู้สอนและผู้เรียนด้วยการให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความหมายของข้อมูลสารสนเทศ และสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสจนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมต่าง ๆ โดยผู้สอนคอยชี้แนะแนวทาง ส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในทุกวิถีทางให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ (Patphol, 2014) ผู้สอนควรศึกษาพิจารณาเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสม สำหรับการถ่ายทอดและให้ความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ สามารถประยุกต์ในการเรียน การแก้ปัญหา และต่อยอดความคิด การตัดสินใจหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกฝนให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อสร้างเป็นสารสนเทศ ความรู้ จนเกิดเป็นความเฉลียวฉลาดและสติปัญญาด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและหลากหลาย ซึ่งในปัจจุบันสามารถใช้แหล่งข้อมูลเปิดซึ่งเป็นข้อมูลดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น โดยองค์การระหว่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร และการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรี (Kayee et al., 2021) ซึ่งการพิจารณาเลือกข้อมูลสารสนเทศของผู้สอนและการให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน

การสืบค้นข้อมูล นอกจากจะช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ การคิด เป็นการสะท้อนถึงการพัฒนาและส่งเสริม การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคล ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ตนต้องการ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การวิพากษ์ การตีความเนื้อหา ประเมินสารและสร้างสรรค์หรือผลิตสารในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้บริบทที่หลากหลายอีกด้วย (Sujittavanich & Buawech, 2020)

สื่อ

การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ โดยอาศัยตัวกลางใน กระบวนการสื่อสาร ซึ่งผู้สอนมีหน้าที่หลักในการส่ง สารทำให้ต้องพิจารณาสื่อ ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ รวมทั้งช่องทางของการสื่อสารแบบต่าง ๆ เพื่อ สื่อข้อมูลสารสนเทศไปสู่ผู้เรียน (Waythongkhum et al., 2017) สื่อจึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพราะสื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียน โดยสื่ออาจจัดเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ สื่อการศึกษาหรืออุปกรณ์ช่วยสอน รวมถึงแหล่งเรียนรู้ซึ่งช่วยถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน (Boonme, 2021) เป็น ช่องทางหลักที่สามารถรองรับผู้คนจำนวนมากในการ เข้าถึงข้อมูลและความบันเทิง (Oxford University Press, 2015) และเป็นตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดหรือนำ ข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสารให้เข้าใจความหมายได้ตรงกัน หรือบรรจุ เนื้อหาข้อความที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปยังผู้รับสาร รวมถึงพื้นที่หรือช่วงเวลาที่เกิดกระบวนการสื่อสารเกิดขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (Kachentawa, 2016) คือ

1. สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) เน้นการ เผยแพร่และถ่ายทอดข้อมูลทางเดียวจากผู้ส่งสารไปยัง ผู้รับสาร เน้นตัวสื่อในการบรรจุข้อมูลและขีดจำกัดใน ด้านเนื้อหา เวลาและระยะทาง เช่น หนังสือพิมพ์

นิตยสาร วารสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และ ภาพยนตร์ (Prompitak, 2018)

2. สื่อใหม่ (New Media) หรือ สื่อดิจิทัล เป็นสื่อที่มีการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ภาพเสมือนจริง วิดีโอเกม (Tomaselli & Tomaselli, 2021) รวมถึง สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งมีลักษณะหลาย รูปแบบ (Bunsong, 2018) ได้แก่ 1) Social networking site เป็นสื่อสังคมที่บุคคลสามารถสร้างข้อมูล เผยแพร่ รูปภาพต่าง ๆ ในขณะเดียวกันบุคคลอื่นก็สามารถที่จะ แสดงความคิดเห็นหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของข้อมูล เช่น Facebook Google 2) Micro-blog เป็นสื่อสังคม ที่ใช้เผยแพร่ข้อมูล หรือข้อความสั้น ๆ กับบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยอาศัยการ # (hashtag) เช่น Twitter 3) Video and photo sharing website เป็นสื่อสังคมที่ใช้สื่อสารข้อมูลรูปภาพ วิดีโอผ่าน เว็บไซต์ เช่น YouTube Instagram 4) Personal and corporate blogs เป็นสื่อสังคมที่ใช้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เสมือนเป็นบันทึกส่วนตัวแบบไม่เป็นทางการ เช่น Blogger WordPress 5) Forums, discussion board and group, Geo-spatial tagging เป็น จัดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการแสดงความคิดเห็นทั้ง แบบกลุ่ม ส่วนตัว และแบบเปิดเผยสาธารณะ เช่น Google Group Facebook และ 6) Online multiplayer gaming platform เป็นสื่อสังคมที่ใช้เสนอรูปแบบของ การเล่นเกมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น World of Warcraft

3. การบูรณาการสื่อ (Hybrid Media) เป็นการผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารประเด็นต่าง ๆ ผ่านสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร สิ่งพิมพ์ พร้อมทั้งสื่อสารผ่าน สื่อใหม่ด้วย เช่น การนำข้อมูลดังกล่าวเผยแพร่สู่ สาธารณะผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ส่วนสื่อการเรียนการสอนเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เทคนิควิธีการที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้จาก ผู้สอนหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ สู่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดองค์ ความรู้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และบรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนด (Chanthra, Whattananarong & Satienchaiyakij, 2021) สามารถแบ่งได้หลาย ประเภท (Waythongkhum et al., 2017) กล่าวคือ 1) ประเภทของสื่อการสอนที่แบ่งตามประสบการณ์ ของผู้เรียน เช่น สื่อตามแนวคิดของ Jerome S. Brunner ที่แบ่งระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประสบการณ์ตรง (Enactive) ประสบการณ์รูปภาพ (Iconic) และ ประสบการณ์สัญลักษณ์ (Symbolic) ส่วน Edgar Dale ได้อธิบายและจัดแบ่งสื่อแต่ละประเภทใน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดกรวย ประสบการณ์ (Cone of Experiences) ซึ่งอธิบายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อต่าง ๆ กับประสบการณ์การ เรียนรู้ 2) ประเภทของสื่อการสอนที่แบ่งตามรูปร่าง ลักษณะของสื่อ สามารถจัดแบ่งเป็นประเภทได้หลาย ลักษณะตามทัศนะของนักเทคโนโลยีการศึกษา เช่น Wilbure Young ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ 5 ประเภท ได้แก่ ทัศนวัสดุ (แผนภูมิ รูปภาพ) โสตวัสดุ (เทปบันทึกเสียง วิทยู) โสตทัศนวัสดุ (ภาพยนตร์ โทรทัศน์) เครื่องมือต่าง ๆ (เครื่องฉาย) และกิจกรรม (นิทรรศการ ทัศนศึกษา) และ 3) ประเภทของสื่อ การสอนที่แบ่งตามลักษณะของการนำเสนอไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอน คือ สื่อสำหรับการนำเสนอ (Presentation Media) เช่น สิ่งพิมพ์ ภาพนิ่ง เทป บันทึกเสียง ภาพยนตร์ สื่อประสม สื่อประเภทวัสดุ สิ่งของ เช่น วัสดุสิ่งของตามธรรมชาติ สิ่งประดิษฐ์ที่ มนุษย์สร้างขึ้น และสื่อประเภทที่ผู้เรียนต้องแสดง ปฏิกริยาตอบสนองกับสื่อ (Interactive Media) เช่น เกมทางการศึกษา ห้องปฏิบัติการทางภาษา

ความหลากหลายของสื่อทำให้ผู้ใช้ต้องศึกษา และทำความเข้าใจถึงลักษณะข้อดี ข้อจำกัดของสื่อให้ ชัดเจน เพื่อการเลือกใช้สื่อ ซึ่งเป็นตัวกลางในการ

ถ่ายทอดสารได้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้รับสาร และสามารถบรรลุเป้าหมายของการสื่อสาร เช่นเดียว กับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องสืบค้น เรียนรู้ ทดลอง และประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากสื่อในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งสามารถ เลือกสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายและ ความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม เห็นได้ว่า เหตุผลที่ทำให้ผู้ใช้สื่อต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ ลักษณะของสื่อก็เพื่อให้เกิดภาวะเท่าทันสื่อ เพราะสื่อ ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ ด้วยเทคนิคการผลิตสื่อ ไม่ได้ สะท้อนเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา ภาพที่สื่อนำเสนอ อาจจะเป็นคนละอย่างกับข้อเท็จจริง ซึ่งวิธีการทำให้ รู้เท่าทันสื่อ คือ การดูส่วนประกอบของสื่อว่าส่งผล อย่างไรต่อผู้รับเพื่อให้เห็นเป้าหมายและเจตนาที่แท้จริง ของสื่อ (Aphiwanthanakorn, 2009) นอกจากนี้ ใน ปัจจุบันสื่อใหม่ หรือสื่อออนไลน์ หรือดิจิทัลมีเดียซึ่ง เป็นการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านโครงข่าย อินเทอร์เน็ต ที่ผู้ใช้สื่อรับ ส่ง และแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ผ่านระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ข้อมูลส่งผ่าน โครงข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก และการเปิดให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถผลิตเนื้อหาได้ด้วย (Thongmeearkom et al., 2016) ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการจัดการเรียนรู้ ในทุกระดับการศึกษาทั้งในรูปแบบที่ใช้เป็นสื่อในการ นำเข้าสู่บทเรียน การถ่ายทอดเนื้อหา ประกอบ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เป็นเครื่องมือในการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และเป็นช่องทางให้ผู้เรียนได้ สร้างสรรค์และนำเสนอผลงานจากการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกรูปแบบของสื่อ ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งควรมีลักษณะเป็นแบบ ผสมผสานทั้งการใช้สื่อดั้งเดิมที่ส่งผ่านด้วยระบบสื่อ ใหม่ในรูปแบบแพลตฟอร์มต่าง ๆ หรือสื่อสังคม ออนไลน์ในลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนและผู้เรียน สามารถโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกันได้ตลอดเวลา โดยผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสม และคุณภาพของสื่อก่อนนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยสื่อที่ดีควรผ่านการพิจารณาความถูกต้องหรือมีงานวิจัย การศึกษารองรับและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ความสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและผู้เรียน ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดสรรหรือใช้งบประมาณในการเลือกซื้อ หรือผลิตสื่อและนวัตกรรม พยายามเลือกสรรสื่อ โดยคำนึงถึงคุณค่าเป็นหลัก (Funchian, 2019) แต่บางสถานการณ์การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้อาจจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรเตรียมแผนการสำรองไว้ ถ้าหากอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีไม่สามารถใช้งานได้ (Mateer et al., 2018)

การรู้เท่าทันสื่อ

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อของพลเมืองโลก จึงได้กำหนดเกณฑ์การประเมินความเข้าใจสื่อและการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy: MIL) เป็นมาตรฐานของการเข้าใจสื่อและสารสนเทศ 3 สมรรถนะหลัก (Office of the National Digital Economy and Society Commission, 2019) คือ สมรรถนะที่ 1 การตระหนักถึงความต้องการ ความสามารถในการค้นหา (Search) การเข้าถึง (Access) และค้นคืน (Retrieve) สารสนเทศและสื่อ สมรรถนะที่ 2 ความเข้าใจ (Understands) ประเมินผล (Assesses) และประเมิน (Evaluates) สารสนเทศและสื่อ และสมรรถนะที่ 3 การสร้าง (Create) การใช้ประโยชน์ (Utilize) และ การเฝ้าสังเกต (Monitor) สารสนเทศและสื่อ ส่วนแนวคิดสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อและข้อมูลในสหภาพยุโรป (McDougall et al., 2018) ประกอบด้วย 1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสื่อและผู้ให้บริการข้อมูลอื่น ๆ 2) ทำความเข้าใจภายใต้เงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้

อย่างเต็มประสิทธิภาพ 3) การรับทราบและระบุความต้องการของข้อมูล 4) ค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 5) ประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณทั้งเนื้อหาของสื่อและผู้ให้บริการข้อมูลอื่น ๆ ในแง่ของอำนาจ ความน่าเชื่อถือและวัตถุประสงค์ 6) การแยกและจัดระเบียบข้อมูลและเนื้อหาของสื่อ 7) การสังเคราะห์หรือดำเนินการตามแนวคิดที่แยกออกจากเนื้อหา 8) การสื่อสารความเข้าใจอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อผู้ฟังหรือผู้อ่านในรูปแบบและสื่อที่เหมาะสม 9) สามารถใช้ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อประมวลผลข้อมูลและผลิตเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้น และ 10) การมีส่วนร่วมกับสื่อและผู้ให้บริการข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงออก การสนทนาระหว่างวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทย ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ได้รับรองและขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล หรือ Media Information and Digital Literacy (MIDL) (Dounghummes & Saengsingkaew, 2020)

การที่องค์กรระดับโลกและประเทศต่าง ๆ ได้มีการกำหนดมาตรฐาน แนวคิดและขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่ออย่างเป็นรูปธรรมได้แสดงให้เห็นการตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ เพราะการรู้เท่าทันสื่อเป็นความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ หรือวิธีการของแต่ละบุคคลในการใช้และเข้าถึงเครื่องมือได้หลายประเภท การเข้าถึงสื่อ การเข้าใจเนื้อหาของสื่อ การตีความและสร้างข้อความของแต่ละบุคคล ด้วยการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมินค่าเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่นำเสนอ สามารถตีความเนื้อหาที่แฝงอยู่ในสื่อ ความเสี่ยงของสื่อ เพื่อไม่ให้ถูกหลอกหรือถูกครอบงำ สามารถประเมินตัดสินคุณค่าในสิ่งที่สื่อนำเสนอ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (Bulger & Davison, 2018; Celik et al., 2021; Narksuwan, 2021; Suvachittanont, 2019 and Wongkumsin, 2019) โดยลักษณะของบุคคลที่สะท้อน

ถึงการรู้เท่าทันสื่อมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ (Office of the Royal Society, 2019) คือ 1) ความสามารถในการใช้เครื่องมือและการเข้าถึงเครือข่ายของสื่อหลายประเภทเพื่อเป็นการสื่อสารที่บุคคลสามารถเป็นผู้ส่งสารและรับสาร 2) ความสามารถในการรับสารจากสื่อซึ่งมีรูปแบบวิธีการและเจตนาในการเผยแพร่ที่หลากหลายจึงต้องมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา สามารถวิเคราะห์จับใจความได้ และ 3) ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสื่อและลดความเสี่ยงด้วยการคิดวิเคราะห์ การพิจารณาเลือกตัดสินใจให้เหมาะสม เพื่อป้องกันการถูกรวบงำหรือการเลียนแบบจากสื่อ

ทั้งนี้ การส่งเสริมเพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการรู้เท่าทันสื่อทั้งทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมิน ทักษะการสร้างเรื่องราว ทักษะการไตร่ตรอง ทักษะในการแสดงออก ทักษะการสื่อสาร และทักษะการมีส่วนร่วม ควรเกิดจากความร่วมมือทั้งสถาบันครอบครัวที่ปลูกฝังและสอนถึงประโยชน์และโทษของสื่อสังคมออนไลน์และสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อของคนในครอบครัว สถาบันการศึกษาที่สอดแทรกถึงคุณและโทษของสื่อสังคมออนไลน์ในรายวิชาต่าง ๆ จากตัวอย่างกรณีศึกษาที่ชัดเจน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่มีนโยบายชัดเจนในการควบคุม กำกับดูแลข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการให้ความรู้ผ่านช่องทางที่ง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชน วงการสื่อมวลชนที่ให้ความรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อแก่คนในสังคมผ่านช่องทางตนเอง การสอดแทรกในละคร รวมถึงรายการต่าง ๆ และที่สำคัญคือตัวผู้รับสารเองที่ควรมีการไตร่ตรอง คิด วิเคราะห์ แยกแยะ และเลือกเปิดรับสื่อที่มีความหลากหลายรอบด้านอย่างมีสติ (Euamornvanich, 2018) และหากจะจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อก็สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะทั้งการจัดทำหลักสูตรและการสอนในแต่ละระดับการศึกษาผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถาม คิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์และคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจากกรณีศึกษาหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล และมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมตาม

วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและวัดผลได้ (Prakrongjai & Punpong, 2019) การจัดการเรียนรู้ที่ผนวกเนื้อหา ด้านสังคมและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงผ่านการวิเคราะห์ภาษาที่ผู้เรียนสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันจะทำให้ผู้เรียนได้กระบวนการเสาะหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาที่นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และถ่ายทอดสิ่งที่ได้จากการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จะทำให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องประกอบด้วยความสามารถในการกลั่นกรองสารที่ได้รับมา ตลอดจนมีทักษะในการแยกแยะข้อมูลก่อนเชื่อมั่นในข้อมูล มีการสังเกตและวิเคราะห์ภาษาและกลยุทธ์การสื่อสารเบื้องต้นก่อนที่จะตรวจสอบและส่งต่อข้อมูลให้ผู้อื่น (Sairattannain, 2021) การนำหลักธรรมทั้งกาลามสูตรที่เป็นหลักธรรมเพื่อมิให้เชื่อมง่ายในสิ่งที่ไร้เหตุผล และหลักโยนิโสมนสิการที่เป็นหลักธรรมที่มุ่งสอนให้ฝึกฝนการคิดพิจารณาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล แยกแยะรายละเอียดให้เห็นข้อดี ข้อเสียของสารนั้น ๆ มาใช้ก่อนที่จะเชื่อถือและตัดสินใจแสดงพฤติกรรม (Vittayasarana, 2019) หรือผู้สอนพิจารณาความเหมาะสมของสื่อการสอนที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ CRAAP Test (Benedictine University, 2022; Monmouth University, 2022; Ping, 2022; Rutgers University Libraries, 2022) ที่ประกอบด้วย C – Currency (การเผยแพร่) การพิจารณาช่วงหรือระยะเวลาในการเผยแพร่หรือการสร้างสรรค์ การแก้ไขปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด R – Relevancy (ความสัมพันธ์/ ความเกี่ยวข้อง) การพิจารณาความสอดคล้องของความสำคัญของข้อมูลกับความต้องการ ความมีประโยชน์ ความเกี่ยวข้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำไปใช้ A – Authority (ผู้เขียน/ ผู้จัดพิมพ์/ แหล่งที่มา) การพิจารณาคุณสมบัติการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้จัดพิมพ์ หน่วยงาน หรือผู้สร้างสื่อ และมีการระบุข้อมูลการติดต่อ A – Accuracy

(ความถูกต้อง) การตรวจสอบข้อมูลเนื้อหาที่อ้างถึงมีความถูกต้อง เป็นความจริง ไม่มีอคติ ความแม่นยำของการสะกดคำหรือไวยากรณ์ และ P – Purpose (จุดประสงค์) การพิจารณาข้อมูลที่สร้างขึ้นมีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่อสื่อสารในเรื่องใด

บทสรุป

การรู้เท่าทันสื่อเป็นความสามารถของบุคคลที่ประเทศไทยและนานาชาติต่างให้ความสำคัญเพื่อให้พลเมืองของประเทศสามารถเข้าถึงและเลือกใช้สื่อด้วยตนเองได้อย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการใช้ทักษะต่าง ๆ ทั้งการวิเคราะห์ การวิพากษ์ การตีความเนื้อหา และการประเมินค่าสื่อ เพื่อมองหาคุณค่า นัยแฝงและความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้สื่อ สอดรับกับสถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารโทรคมนาคมในระบบอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประกอบกับระยะเวลาที่ผ่านมาด้วยสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน สังคม การดำเนินชีวิตของพลเมืองทั่วโลก และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพราะมีการนำสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีออนไลน์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมากขึ้น ผู้สอน ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลักษณะของสื่อออนไลน์ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน (Thai Media Fund, 2019) และเพื่อให้ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศ ดังนั้น ผู้สอนจึงถือเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนรู้ และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน ทำให้ต้องฝึกเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนให้รู้เท่าทันสื่ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล สารสนเทศ และสื่อจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน จุดประสงค์

เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อนำไปให้ผู้เรียนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำผลจากการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งมาวิเคราะห์ และประเมินถึงข้อดี ข้อด้อยของข้อมูล สารสนเทศและสื่อที่นำมาใช้ว่าควรพัฒนาหรือปรับปรุงในส่วนใดเพิ่มเติม ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยสอดคล้องกับทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อที่ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งการเลือก ศึกษาและค้นคว้าข้อมูล สารสนเทศและสื่อ เพื่อนำมาวิเคราะห์ พิจารณาด้วยเหตุผล มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อสะท้อนมุมมอง หลักการ แนวคิดที่แต่ละคนใช้ในการเลือกข้อมูลและสื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างรอบด้านในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารและสื่อ และเป็นการฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อให้มีความชำนาญอันจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างแท้จริง

References

- Aphiwanthanakorn, T. (2009). *Process Learning toward Media Literacy*. Bangkok: Pinto Creation. [in Thai].
- Baskarada, S. & Koronios, A. (2013). Data, Information, Knowledge, Wisdom (DIKW): A Semiotic Theoretical and Empirical Exploration of the Hierarchy and its Quality Dimension. *Australasian Journal of Information Systems*, 18(1), 5-24.
- Benedictine University. (2022). *Evaluating Sources: The CRAAP Test*. Retrieved from <https://researchguides.ben.edu/source-evaluation>.

- Boonme, W. (2021). Teaching Materials and Learning in the 21st Century. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(9), 373-386. [in Thai].
- Bulger, M. & Davison, P. (2018). The Promises, Challenges and Futures of Media Literacy. *Journal of Media Literacy Education*, 10(1), 1-21.
- Bunsong, N. (2018). Social Media of Enhance 21st Century Education. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 11(1), 2873-2885. [in Thai].
- Celik, I., Muukkonen, H. & Dogan, S. (2021). A Model for Understanding New Media Literacy: Epistemological Beliefs and Social Media Use. *Library & Information Science Research*, 43(4), 1-9.
- Chanthra, R., Whattananarong, K. & Satienchaiyakij, P. (2021). Development of Learning Management Model for Enhancing the Media Production Skills. *Rajapark Journal*, 15(42), 301-317. [in Thai].
- Doungphummes, N., & Saengsingkaew, N. (2020). Media, Information and Digital Literacy: “Concept” and “Tool” for Developing Media Literate Children and Youths Citizenship. *Journal of Communication Arts Review*, 24(3), 54-64. [in Thai].
- Euamornvanich, P. (2018). Media Literacy in Social Media. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)*, 24(special issue), 22-30. [in Thai].
- Funchian, N. (2019). *Application of Media Appropriate to the School Context*. Retrieved from <https://www.trueplookpanya.com/education/>. [in Thai].
- Jaitip, C., & Chienwattanasook, K. (2018). The Capacity of Business Leaders in a Global Situation Characterized by Volatility, Uncertainty, Complexity and Ambiguity. *Burapha Journal of Business Management*, 7(1), 1-14. [in Thai].
- Kachentawa, K. (2016). *Media Literacy*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press. [in Thai].
- Kangwanjit, U. (2016). Children and The Youth’s Social Media Literacy. *The National Defence College of Thailand Journal*, 58(3), 79-92. [in Thai].
- Karuchit, W. (2019). The Mobilization Approaches of Media Literacy for Children and Youngsters in Foreign Countries, And the Approaches for Thailand. *Research Journal Phranakhon Rajabhat: Social Sciences and Humanity*, 14(1), 236-252. [in Thai].

- Kayee, S. & Eamchaimongkol, P. & Atikij, T. (2021). Information Sources from Open data. *TLA Bulletin*, 65 (1), 75-98. [in Thai].
- Khumtaveeporn, C. (2019). New Education: Educational Innovation Disrupted by Digital Revolution. *Journal of the Philosophy and Religion Society of Thailand*, 14(1), 20-66. [in Thai].
- Liew, A. (2013). DIKW: Data, Information, Knowledge, Intelligence, Wisdom and Their Interrelationships. *Business Management Dynamics*, 2(10), 49-62.
- Mateer, D., Purdom, R., Ghent, L. & Porter, P. (2018). *Using Media to Enhance Teaching and Learning*. Retrieved from <https://serc.carleton.edu/sp/library/media/index.html>
- McDougall, J., Zezulkova, M., Driel, B., & Sternadel D. (2018). *Teaching Media Literacy in Europe: Evidence of Effective School Practices in Primary and Secondary Education (Analytical report)*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Ministry of Social Development and Human Security. (2015). *Project Management to Promote Human Security Under the Ministry of Social Development and Human Security*. Retrieved from <https://www.dop.go.th>. [in Thai].
- Monmouth University. (2022). *Media Literacy & Misinformation: Evaluating Sources*. Retrieved from https://guides.monmouth.edu/media_literacy/evaluating_sources.
- Narksuwan, N. (2021). Social Media Literacy of Thai Students in Digital Age. *Dusit Thani College Journal*, 15(1), 409-502. [in Thai].
- Office of the National Digital Economy and Society Commission. (2019). *Media and Information Literacy Summary Survey Report Thailand 2019*. Retrieved from <https://itm.eg.mahidol.ac.th/>
- Office of the Royal Society. (2019). *Dictionary of Contemporary Academic (Literacy series)*. Bangkok: Office of the Royal Society. [in Thai].
- Oxford University Press. (2015). *Oxford Essential Dictionary for Thai Learners of English*. Oxford: Oxford University.
- Patphol, M. (2014). *Learning Management to Enhance Cognitive Skills and Happiness in Learning*. Bangkok: Charansanitwong Printing. [in Thai].
- Prakrongjai, P. & Punpong, A. (2019). Digital Media Literacy: Consumer's Roles. *Journal of Mass Communication*, 7(1), 133-146. [in Thai].
- Promptak, P. (2018). Business Management and Media Implementation in The Digital Age. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 6(2), 181-194. [in Thai].
- Reznicek, V. & Smutny, Z. (2020). The Importance and Value of Knowledge in the Context of Informatization: The Problem of Knowledge Fragmentation. *TEM Journal*, 9(3), 1042-1052.

- Rutgers University Libraries. (2022). *Evaluating News Resources: Steps and Tools for Evaluating the News*. Retrieved from https://libguides.rutgers.edu/fake_news.
- Ra-Ngubtook, W. (2018). Thai Learners' Key Competencies in a VUCA World. *Journal of Teacher Professional Development*, 1(1), 8-18. [in Thai].
- Sairattanain, J. (2021). Language and Society through Media and Information Literacy. *Payap University Journal*, 31(2), 180-193. [in Thai].
- Sinlarat, P. (2020). The Future of Thai Teacher Education and Literacy Development. *Journal of Teacher Professional Development*, 1(1), 1-7. [in Thai].
- Sujittavanich, M. & Buawech, Y. (2020). Media Literacy Advantages and Applications A Case Study of Nakhonpathom Rajabhat University. *Journal of Management Science NakhonPathom Rajabhat University*, 7(2), 216-229. [in Thai].
- Suvachittanont, W. (2019). Media Consumption and Media Literacy of Thai People. *Interdisciplinary social sciences and communication journal*, 2(3), 170-183. [in Thai].
- Thai Media Fund. (2019). *A Guide to Online Media Literacy and Surveillance of Unsafe Media for Children and Youth*. Retrieved from <https://www.thaimediafund.or.th/>
- Thabthan, S. (2014). Media and Information Literacy. *Journal of Industrial Education*, 13(2), 1-6. [in Thai]
- Thongmeearkom, P., et al. (2016). *Learning about Media*. Bangkok: Samcharoen. [in Thai]
- Tomaselli, K.G. & Tomaselli, D.R. (2021). New Media: Ancient signs of literacy, modern signs of tracking. *New Techno-Humanities*, 1(1-2), 1-9.
- Vittayasarana, T. (2019). The Constructing a Conceptual Framework for Studying Media Literacy in the Buddhist Way. *Journal of Communication Arts Review*, 23(1), 355-361. [in Thai].
- Waythongkhum, Y., et al. (2017). Innovation and information technology for education. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press. [in Thai].
- Wongkumsin, T. (2019). Media Literacy Skills, Media Literacy and Emotional Quotient of Students at Kasetsart University. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 11(1), 127-161. [in Thai].
- Yepitak, P., & Chuntuk, T. (2016). Information Management in the Government. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 16-26. [in Thai].